

تحلیل اجمالی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

گروه پژوهشی نظام‌های نوین بودجه‌ریزی

جمهوری اسلامی ایران
سازمان برنامه و بودجه کشور

عنوان گزارش:

تحلیل اجمالی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

شناسه گزارش

عنوان	تحلیل اجمالی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور
کد شناسه	۹۶-۱۱-۱۰۰۱
پدیدآورنده	فرنوش حاجیها
ناشر	انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور
تاریخ انتشار	۵ دی ماه ۱۳۹۶
حقوق معنوی این اثر متعلق به مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری سازمان برنامه و بودجه کشور است و استفاده از آن با ذکر ماخذ بلامانع خواهد بود.	

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

بخش اول - مقایسه لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور با قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶	۵
مقدمه	۷
۱- بررسی منابع بودجه کل کشور	۹
۱-۱- درآمدهای عمومی دولت	۱۱
۱-۲- مقایسه منابع عمومی به تفکیک بخش	۱۲
۱-۳- درآمدهای مالیاتی	۱۳
۱-۴- واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای	۱۴
۱-۵- واگذاری دارایی‌های مالی	۱۵
۲- مصارف بودجه کل کشور	۱۷
۱-۲- هزینه‌های عمومی دولت	۱۹
۲-۲- تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	۲۱
۳-۲- تملک دارایی‌های مالی	۲۲
بخش دوم - معرفی رویکردهای متمایز اعمال شده در لایحه بودجه ۱۳۹۷ نسبت به قوانین سنواتی سال‌های گذشته	۲۵
۱- اتخاذ سیاست کنترل هزینه‌ها و تمرکز زدایی توزیع منابع	۲۷
۲- مشارکت بخش‌های عمومی و خصوصی در تکمیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	۲۷
۳- اعمال سیاست‌هایی در جهت کاهش نرخ بیکاری و تحریک رشد اقتصادی	۲۸
۴- اصلاح ترکیب سهم اجزاء اصلی درآمدهای مالیاتی	۲۹
۵- کاهش وابستگی درآمدهای عمومی دولت به فروش نفت	۲۹
۶- تغییر در ترکیب توزیع اعتبارات ملی، استانی و متفرقه	۳۰
۷- اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک امور ده گانه	۳۲
۸- منابع و مصارف اجرای هدفمندی یارانه‌ها	۳۵
۹- سایر نوآوری‌ها و تغییرات اعمال شده در تدوین لایحه	۳۶
بخش سوم - بیان اجمالی آثار اقتصادی کلان لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور	۳۸
منابع	۴۳

بخش اول

مقایسه لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور با قوانین بودجه

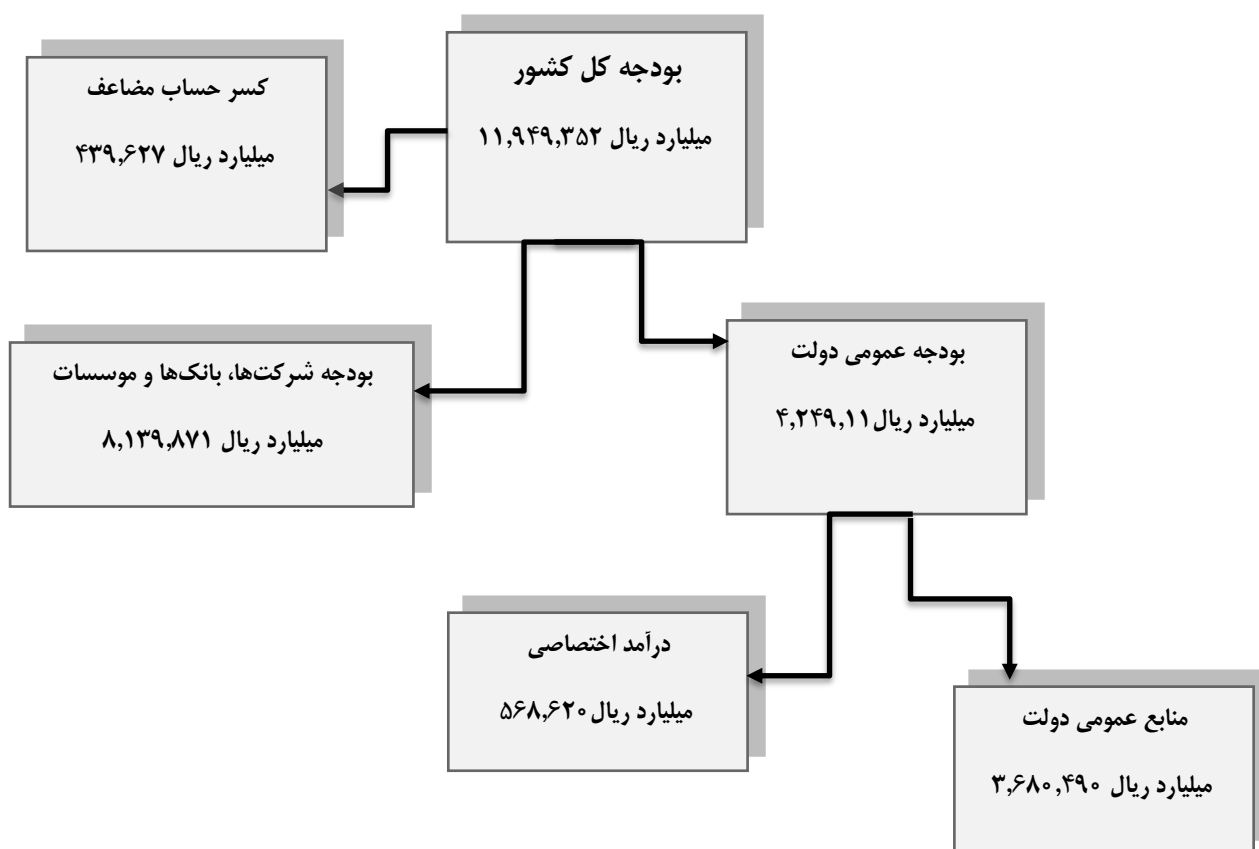
سال های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶

مقدمه

بر اساس اطلاعات لایحه، بودجه کل کشور در سال ۱۳۹۷ متشکل از بودجه عمومی دولت و بودجه شرکت‌ها، بانک‌ها و موسسات دولتی بالغ بر ۱۱۹۴۹ هزار میلیارد است که نسبت به بودجه مصوب سال ۱۳۹۶ معادل ۳/۷ درصد رشد داشته است. بودجه عمومی دولت شامل مجموع اعتبارات هزینه‌ای، تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، تملک دارایی‌های مالی و درآمد اختصاصی دولت، برای سال ۱۳۹۷ بالغ بر ۴۲۴۹ هزار میلیارد ریال پیش بینی شده است که نسبت به سال ۱۳۹۶ حدود ۶/۵ درصد رشد کرده است. بودجه عمومی دولت حدود ۳۵/۶ درصد از کل لایحه بودجه کشور در سال ۱۳۹۷ را تشکیل می‌دهد. این نسبت برای سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ به ترتیب ۳۴/۳ و ۳۴/۶ بوده است.

اعتبارات شرکت‌های دولتی ۸۱۳۹ هزار میلیارد ریال است که در سال ۱۳۹۷ نسبت به اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ تنها ۱/۷ درصد رشد شده است. این در حالی است که رشد بودجه شرکت‌ها در سال ۱۳۹۶ نسبت به سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۱۷/۲ درصد بوده است. همچنین، سهم اعتبارات شرکت‌های دولتی به کل بودجه کشور از ۶۹/۵ درصد سال ۱۳۹۶ به ۶۸/۱ درصد در سال ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

جدول ۱- خلاصه بودجه کل کشور

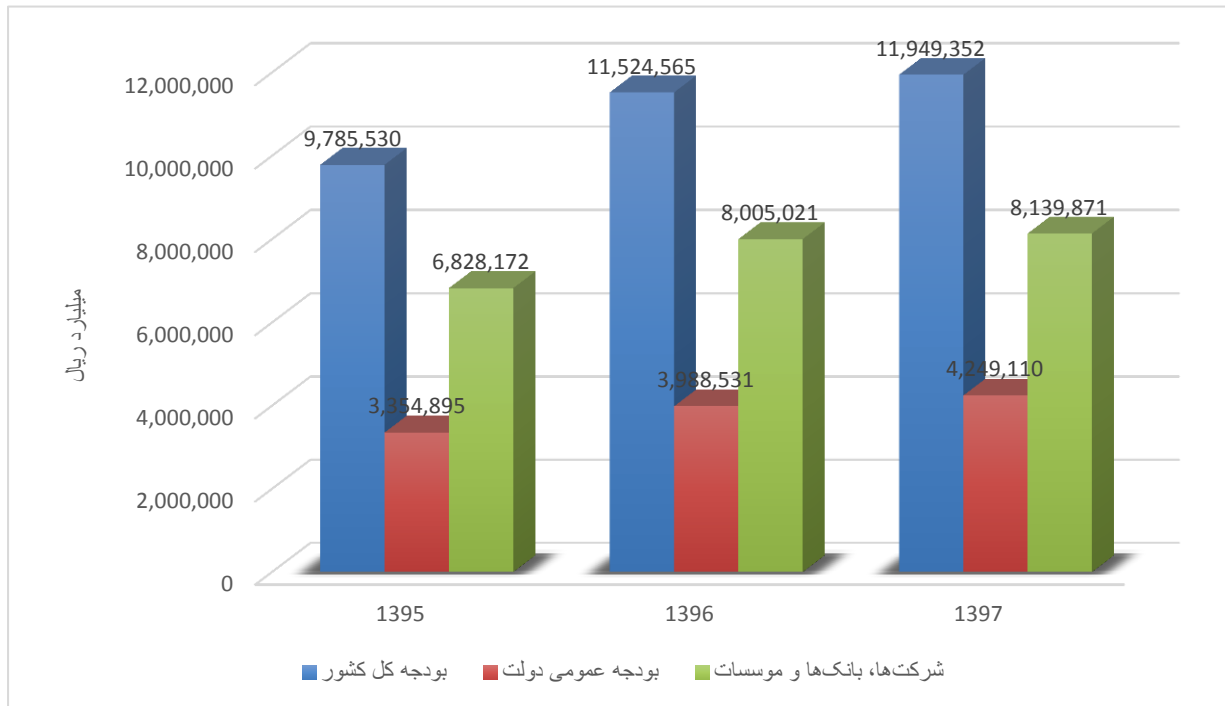
میلیارد ریال- درصد

عنوان	۱۳۹۵	سهم	۱۳۹۶	سهم	رشد	۱۳۹۷	سهم	رشد
بودجه کل کشور	۹,۷۸۵,۵۳۰	۱۰۰	۱۱,۵۲۴,۵۶۵	۱۰۰	۱۷.۸	۱۱,۹۴۹,۳۵۲	۱۰۰	۳.۷
بودجه عمومی دولت	۳,۳۵۴,۸۹۵	۳۴.۳	۳,۹۸۸,۵۳۱	۳۴.۶	۱۸.۹	۴,۲۴۹,۱۱۰	۳۵.۶	۶.۵
شرکت‌ها، بانک‌ها و موسسات	۶,۸۲۸,۱۷۲	۶۹.۸	۸,۰۰۵,۰۳۱	۶۹.۵	۱۷.۲	۸,۱۳۹,۸۷۱	۶۸.۱	۱.۷

ماخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۵، قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور
توضیح: در خصوص اعداد بودجه کل کشور قابل ذکر است، از بودجه کل کشور ارقامی که دوبار منظور شده، کسر گردیده است.

نمودار ۱- مقایسه بودجه کل کشور، بودجه عمومی دولت و بودجه شرکت‌ها، بانک‌ها و موسسات

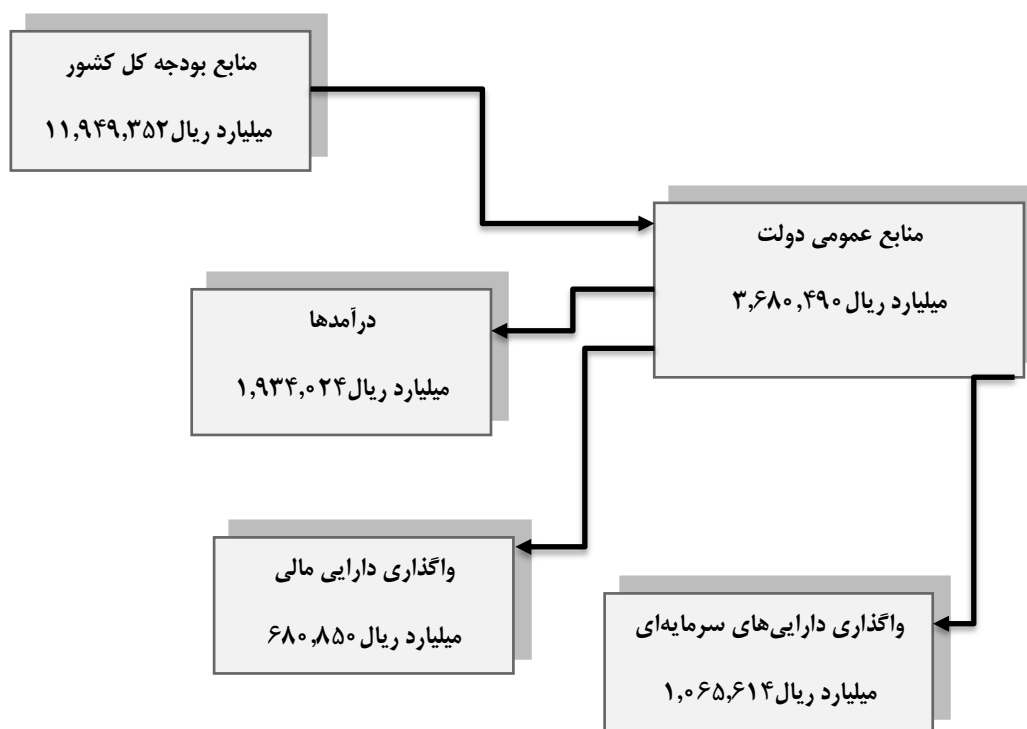
در سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۷

۱- بررسی منابع بودجه کل کشور

منابع عمومی دولت که از مجموع درآمدهای عمومی، واگذاری دارایی‌های مالی و واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای تشکیل شده است در سال ۱۳۹۷ به رقم ۳۶۸۰ هزار میلیارد ریال رسیده که ۶/۱ درصد نسبت به سال ۱۳۹۶ رشد داشته است. درآمدها در سال ۱۳۹۷ بالغ بر ۱,۹۳۴ هزار میلیارد ریال پیش‌بینی شده که نسبت به سال ۱۳۹۶ حدود ۱۱/۱ درصد رشد یافته است. اعتبارات واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای نیز با ۱۰/۴- درصد رشد از ۱۱۸۹ هزار میلیارد ریال در سال ۱۳۹۶ به ۱۰۶۵ هزار میلیارد ریال در سال ۱۳۹۷ کاهش یافته است. اعتبارات واگذاری دارایی‌های مالی نسبت به سال ۱۳۹۶ با رشد ۲۷ درصد به ۶۸۰ هزار میلیارد ریال در سال ۱۳۹۷ افزایش داشته است.

نسبت درآمدهای عمومی از مجموع منابع کل کشور در طی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۷ نسبتاً ثابت بوده و به ترتیب ۱۶/۱، ۱۵/۱ و ۱۶/۲ درصد می‌باشد. سهم واگذاری‌های دارایی‌های مالی در طی سال‌های مورد نظر تقریباً ثابت بوده به گونه‌ای که در سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۷ به ترتیب ۵/۹، ۴/۷ و ۵/۷ درصد محاسبه شده است. سهم درآمد اختصاصی با شیب ملایم در سال‌های مذکور به ترتیب ۴/۲، ۴/۵ و ۴/۸ درصد رشد داشته است. بطور کلی سهم منابع بودجه عمومی دولت از بودجه کل کشور از ۳۴/۲ در سال ۱۳۹۵ به ۳۵/۶ درصد در سال ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

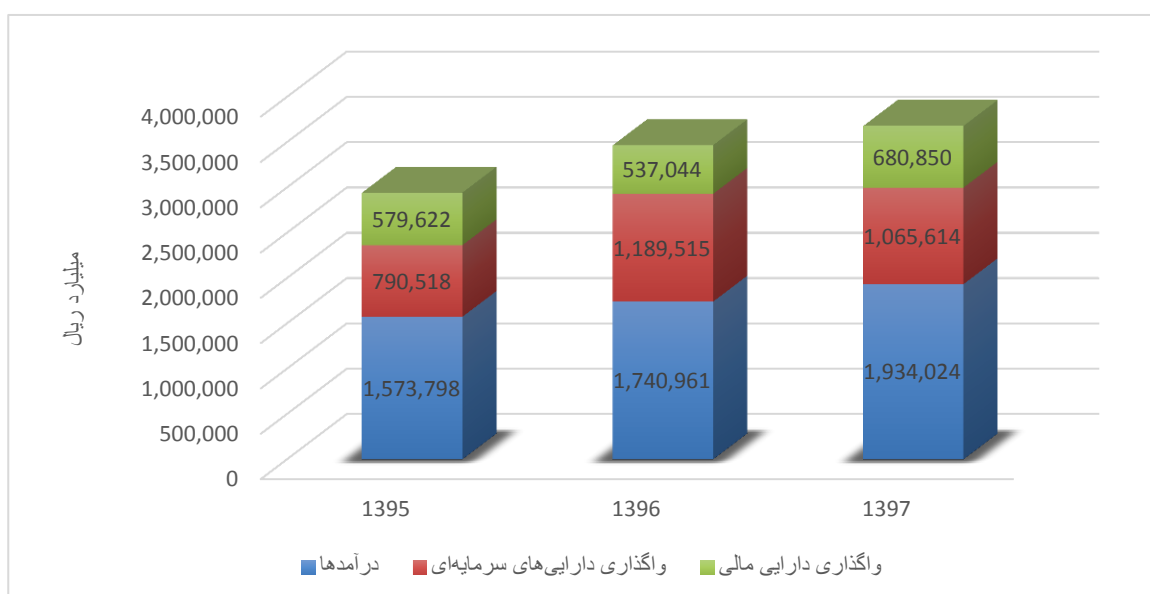
جدول ۲- خلاصه منابع بودجه کل کشور

میلیارد ریال- درصد

عنوان	۱۳۹۵	سهم	۱۳۹۶	سهم	رشد	۱۳۹۷	سهم	رشد
منابع بودجه کل کشور	۹,۷۸۵,۵۳۰	۱۰۰	۱۱,۵۲۴,۵۶۵	۱۰۰	۱۷.۸	۱۱,۹۴۹,۳۵۲	۱۰۰	۳.۷
درآمدها	۱,۵۷۳,۷۹۸	۱۶.۱	۱,۷۴۰,۹۶۱	۱۵.۱	۱۰.۶	۱,۹۳۴,۰۲۴	۱۶.۲	۱۱.۱
واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای	۷۹۰,۵۱۸	۸.۱	۱,۱۸۹,۵۱۵	۱۰.۳	۵۰.۵	۱,۰۶۵,۶۱۴	۸.۹	-۱۰.۴
واگذاری دارایی مالی	۵۷۹,۶۲۲	۵.۹	۵۳۷,۰۴۴	۴.۷	-۹۰.۸	۶۸۰,۸۵۰	۵.۷	۲۶.۸
جمع منابع عمومی دولت	۲,۹۴۳,۹۳۷	۳۰.۱	۳,۴۶۷,۵۲۱	۳۰.۱	۱۷.۸	۳,۶۸۰,۴۹۰	۳۰.۸	۶.۱
درآمد اختصاصی	۴۱۰,۹۵۸	۴.۲	۵۲۱,۰۱۰	۴.۵	۲۶.۸	۵۶۸,۶۲۰	۴.۸	۹.۱
منابع بودجه عمومی دولت	۳,۳۵۴,۸۹۵	۳۴.۳	۳,۹۸۸,۵۳۱	۳۴.۶	۱۸.۹	۴,۲۴۹,۱۱۰	۳۵.۶	۶.۵
منابع شرکت‌ها، بانک‌ها و مؤسسات	۶,۸۲۸,۱۷۲	۶۹.۸	۸,۰۰۵,۰۲۱	۶۹.۵	۱۷.۲	۸,۱۳۹,۸۷۱	۶۸.۱	۱.۷
جمع	۱۰,۱۸۳,۰۶۷	۱۰۴.۱	۱۱,۹۹۳,۵۵۲	۱۰۴.۱	۱۷.۸	۱۲,۳۸۸,۹۸۲	۱۰۳.۷	۳.۳
حساب مضاعف	۳۹۷,۵۳۷	-	۴۶۸,۹۸۶	-	۱۸.۰	۴۳۹,۶۲۷	-	-۶.۳

ماخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۵، قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

نمودار ۲- مقایسه درآمدها، واگذاری دارایی‌های مالی و سرمایه‌ای در سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۷

۱-۱- درآمدهای عمومی دولت

درآمدها در لایحه سال ۱۳۹۷ حدود ۱۶ درصد از کل منابع بودجه کل کشور، ۵۲ درصد منابع عمومی دولت و حدود ۴۵ درصد منابع بودجه عمومی دولت است. مهمترین اجزاء درآمد بر حسب سهم وزنی، درآمدهای مالیاتی با سهم ۶۶ درصد و سپس درآمد حاصل از مالکیت دولت و متفرقه هر یک با حدود ۱۲ درصد سهم از کل درآمدها می باشد.

رشد درآمدهای مالیاتی در لایحه سال ۱۳۹۷ حدود ۱۰/۵ درصد، درآمد مالکیت دولت منفی ۱۵ درصد و درآمدهای متفرقه ۷۵ درصد پیش بینی شده است. در خصوص تغییرات سهم بخش های زیر مجموعه درآمدها و رشد آن ها در سال های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۷ نکته قابل توجه افزایش سهم بخش ششم تحت عنوان متفرقه ها و رشد ۷۴/۸ درصدی آن می باشد. بخشی از افزایش سهم درآمد به دلیل افزایش درآمدهای استانی متفرقه و بخشی نیز اعتبار ردیف مابه التفاوت نرخ فروش ارز حاصل از فروش نفت خام و میعانات گازی به مبلغ ۱۰۰ هزار میلیارد ریال می باشد.

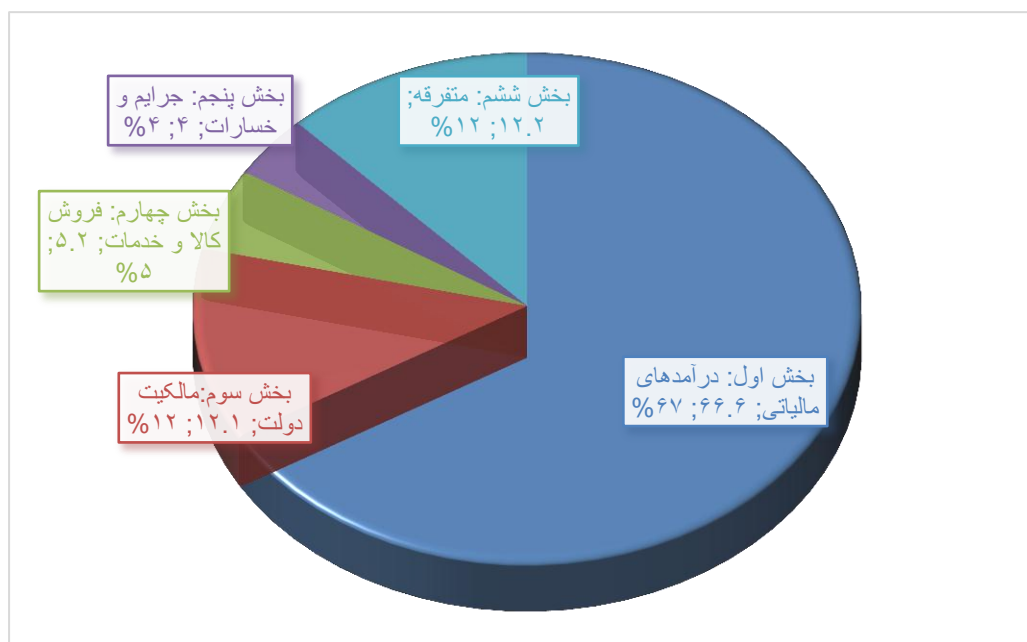
جدول ۳- درآمدهای عمومی دولت

میلیارد ریال- درصد

عنوان	۱۳۹۵	سهم	۱۳۹۶	سهم	رشد	۱۳۹۷	سهم	رشد
درآمدها	۱,۵۷۳,۷۹۸	۱۰۰.۰	۱,۷۴۰,۹۶۱	۱۰۰.۰	۱۰.۶	۱,۹۳۴,۰۲۴	۱۰۰.۰	۱۱.۱
بخش اول: درآمدهای مالیاتی	۱,۰۳۸,۲۸۱	۶۶.۰	۱,۱۶۴,۵۸۴	۶۶.۹	۱۲.۲	۱,۲۸۷,۱۹۰	۶۶.۶	۱۰.۵
بخش سوم: مالکیت دولت	۲۳۸,۸۹۵	۱۵.۲	۲۷۵,۶۵۸	۱۵.۸	۱۵.۴	۲۳۴,۷۰۰	۱۲.۱	-۱۴.۹
بخش چهارم: فروش کالا و خدمات	۷۶,۷۹۵	۴.۹	۹۴,۵۰۸	۵.۴	۲۳.۱	۹۹,۹۶۶	۵.۲	۵.۸
بخش پنجم: جرایم و خسارات	۸۴,۶۲۸	۵.۴	۷۱,۵۲۷	۴.۱	-۱۵.۵	۷۶,۷۰۶	۴.۰	۷.۲
بخش ششم: متفرقه	۱۳۵,۲۰۰	۸.۶	۱۳۴,۶۸۲	۷.۷	-۰.۴	۲۳۵,۴۶۲	۱۲.۲	۷۴.۸

ماخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۵، قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

نمودار ۳- مقایسه اجزاء اصلی درآمد ذیل درآمدهای عمومی دولت در پیش‌بینی سال ۱۳۹۷

۱-۲- مقایسه منابع عمومی به تفکیک بخش

ترکیب درآمدهای بودجه کل کشور بر حسب بخش‌های اصلی و بندهای ذیل آن طی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۷ تغییر محسوسی ندارد و بر حسب سهم وزنی بخش‌ها، به ترتیب بخش اول شامل درآمدهای مالیاتی و بخش سوم شامل مالکیت دولت با حدود ۶۶ درصد و ۱۲ درصد بیشترین سهم را دارند. تغییر سهم قابل توجه در خصوص درآمدهای تحت عنوان متفرقه می‌باشد که در سال ۱۳۹۶ حدود ۷/۷ درصد و در لایحه سال ۱۳۹۷ حدود ۱۲/۲ درصد می‌باشد. نکته قابل ملاحظه دیگر در مقایسه منابع درآمدی علاوه بر سهم‌های وزنی، رشد درآمد ناشی از مالیات بر واردات با حدود ۳۲ درصد، درآمد اجاره ۱۰۳ درصد، و درآمدهای متفرقه حدود ۷۵ درصد می‌باشد.

جدول ۴- مقایسه منابع عمومی به تفکیک بخش

میلیارد ریال - درصد

عنوان	۱۳۹۵	سهم	۱۳۹۶	سهم	رشد	۱۳۹۷	سهم	رشد
قسمت اول: درآمدها	۱,۵۷۳,۷۹۸	۱۰۰	۱,۷۴۰,۹۶۱	۱۰۰	۱۰.۶	۱,۹۳۴,۰۲۴	۱۰۰	۱۱.۱
بخش اول: درآمدهای مالیاتی	۱,۰۳۸,۲۸۱	۶۶.۰	۱,۱۶۴,۵۸۴	۶۶.۹	۱۲.۲	۱,۲۸۷,۱۹۰	۶۶.۶	۱۰.۵
بند اول: مالیات بر اشخاص حقوقی	۳۳۵,۶۸۳	۲۱.۳	۳۶۶,۷۹۰	۲۱.۱	۹.۳	۳۶۰,۹۲۷	۱۸.۷	-۱.۶
بند دوم: مالیات بر درآمد	۱۴۰,۷۲۴	۸.۹	۱۷۲,۴۰۳	۹.۹	۲۲.۵	۱۹۳,۹۵۸	۱۰.۰	۱۲.۵
بند سوم: مالیات بر ثروت	۲۵,۰۸۱	۱.۶	۲۹,۵۴۹	۱.۷	۱۷.۸	۳۴,۹۰۶	۱.۸	۱۸.۱
بند چهارم: مالیات بر واردات	۱۶۹,۳۰۰	۱۰.۸	۱۷۳,۸۲۵	۱۰.۰	۲.۷	۲۳۰,۱۹۰	۱۱.۹	۳۲.۴
بند پنجم: مالیات بر کالا و خدمات	۳۶۷,۴۹۲	۲۳.۴	۴۲۲,۰۱۵	۲۴.۲	۱۴.۸	۴۶۷,۲۰۸	۲۴.۲	۱۰.۷
بخش سوم: مالکیت دولت	۲۳۸,۸۹۵	۱۵.۲	۲۷۵,۶۵۸	۱۵.۸	۱۵.۴	۲۳۴,۷۰۰	۱۲.۱	-۱۴.۹
بند اول: مالیات سود سهام شرکتها	۱۶۱,۸۱۲	۱۰.۳	۱۵۱,۲۵۰	۸.۷	-۶.۵	۱۶۰,۰۰۰	۸.۳	۵.۸
بند سوم: اجاره	۸۰۴	۰.۱	۷۹۶	۰.۰	-۱.۰	۱,۶۲۰	۰.۱	۱۰۳.۵
بند چهارم: سایر	۷۶,۲۷۹	۴.۸	۱۲۳,۶۱۲	۷.۱	۶۲.۱	۷۳,۰۸۰	۳.۸	-۴۰.۹
بخش چهارم: فروش کالا و خدمات	۷۶,۷۹۵	۴.۹	۹۴,۵۰۸	۵.۴	۲۳.۱	۹۹,۹۶۶	۵.۲	۵.۸
بند اول: خدمات	۷۵,۰۵۸	۴.۸	۹۳,۳۳۲	۵.۴	۲۴.۳	۹۸,۴۷۸	۵.۱	۵.۵
بند دوم: فروش کالا	۱,۷۳۷	۰.۱	۱,۱۷۶	۰.۱	-۳۲.۳	۱,۴۸۷	۰.۱	۲۶.۴
بخش پنجم: جرایم و خسارات	۸۴,۶۲۸	۵.۴	۷۱,۵۲۷	۴.۱	-۱۵.۵	۷۶,۷۰۶	۴.۰	۷.۲
بخش ششم: متفرقه	۱۳۵,۲۰۰	۸.۶	۱۳۴,۶۸۲	۷.۷	-۰.۴	۲۳۵,۴۶۲	۱۲.۲	۷۴.۸

ماخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۵، قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

۱-۳- درآمدهای مالیاتی

حدود ۶۰ درصد درآمدهای مالیاتی از طریق مالیات اشخاص حقیقی غیردولتی، مالیات بر واردات و مالیات بر ارزش افزوده بدست می‌آید که به ترتیب سهم وزنی آن‌ها در حدود ۱۸/۲ درصد، ۱۷/۹ درصد و ۲۳ درصد می‌باشد. قابل ذکر است سهم‌های وزنی مذکور طی سال‌های گذشته تغییر چندانی نداشته است.

جدول ۵- درآمدهای مالیاتی

میلیارد ریال - درصد

عنوان	۱۳۹۵	سه‌م	۱۳۹۶	سه‌م	رشد	۱۳۹۷	سه‌م	رشد
درآمدهای مالیاتی	۱,۰۳۸,۲۸۰	۱۰۰	۱,۱۶۴,۵۸۴	۱۰۰	۱۲.۲	۱,۲۸۷,۱۹۰	۱۰۰	۱۰.۵
مالیات علی الحساب شرکت‌ها	۵۷,۷۵۴	۵.۶	۵۵,۳۷۲	۴.۸	-۴.۱	۵۳,۴۱۴	۴.۱	-۳.۵
مالیات معوقه عملکرد شرکت‌ها	۴۹,۵۱۷	۴.۸	۷۳,۴۷۱	۶.۳	۴۸.۴	۷۳,۲۷۴	۵.۷	-۰.۳
مالیات اشخاص حقیقی غیر دولتی	۲۲۷,۴۳۲	۲۱.۹	۲۳۷,۲۵۷	۲۰.۴	۴.۳	۲۳۳,۸۳۱	۱۸.۲	-۱.۴
مالیات حقوق	۸۹,۰۳۲	۸.۶	۱۰۸,۲۰۵	۹.۳	۲۱.۵	۱۱۸,۴۹۲	۹.۲	۹.۵
مالیات حقوق دولتی	۴۳,۸۹۰	۴.۲	۵۵,۰۰۵	۴.۷	۲۵.۳	۶۱,۲۰۰	۴.۸	۱۱.۳
مالیات حقوق خصوصی	۴۵,۱۴۲	۴.۳	۵۳,۲۰۰	۴.۶	۱۷.۹	۵۷,۲۹۲	۴.۵	۷.۷
مالیات مشاغل	۴۲,۵۰۰	۴.۱	۵۳,۶۵۰	۴.۶	۲۶.۲	۶۱,۱۸۳	۴.۸	۱۴.۰
مالیات بر واردات	۱۶۹,۳۰۰	۱۶.۳	۱۷۳,۸۲۵	۱۴.۹	۲.۷	۲۳۰,۱۹۰	۱۷.۹	۳۲.۴
مالیات بر بنزین	۴۵,۲۶۸	۴.۴	۴۸,۷۵۶	۴.۲	۷.۷	۵۰,۰۷۶	۳.۹	۲.۷
مالیات بر ارزش افزوده	۲۴۸,۵۵۳	۲۳.۹	۲۷۴,۸۰۰	۲۳.۶	۱۰.۶	۲۹۶,۲۹۴	۲۳.۰	۷.۸

ماخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۵، قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

۱-۴- واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای

واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای حدود ۸/۹ درصد بودجه کل کشور، ۲۹ درصد منابع عمومی و ۲۵ درصد بودجه عمومی دولت می‌باشد. بیشترین سهم در بندهای ذیل واگذاری دارایی سرمایه‌ای، بند اول، شامل درآمدهای حاصل از فروش نفت خام و میعانات گازی با حدود ۹۴/۸ درصد سهم می‌باشد.

از منظر ترکیب منابع درآمدی سهم وزنی منابع مختلف درآمد تغییر قابل ملاحظه‌ای ندارد، لیکن رشد ارزش فروش نفت و میعانات منفی ۱۱/۳ است که این موضوع به دلیل افزایش رشد قابل ملاحظه درآمدهای نفتی سال ۱۳۹۶ نسبت به سال ۱۳۹۵ و رسیدن به روند نسبتاً یکنواخت در سال جاری و پیش‌بینی همین روند برای سال آتی می‌باشد.

جدول ۶- واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای

میلیارد ریال- درصد

عنوان	۱۳۹۵	سهم	۱۳۹۶	سهم	رشد	۱۳۹۷	سهم	رشد
واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای	۷۹۰,۵۱۸	۱۰۰	۱,۱۸۹,۵۱۵	۱۰۰	۵۰.۵	۱,۰۶۵,۶۴۴	۱۰۰	-۱۰.۴
بند اول: ارزش فروش نفت خام و میعانات گازی	۷۴۵,۰۱۸	۹۴.۲	۱,۱۳۸,۹۹۰	۹۵.۸	۵۲.۹	۱,۰۱۰,۱۴۴	۹۴.۸	-۱۱.۳
بند دوم: فروش و واگذاری اموال منقول و غیرمنقول	۱۵,۵۰۰	۲.۰	۱۵,۵۲۵	۱.۳	۰.۲	۱۵,۵۰۰	۱.۵	-۰.۲
بند سوم: واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	۳۰,۰۰۰	۳.۸	۳۵,۰۰۰	۲.۹	۱۶.۷	۴۰,۰۰۰	۳.۸	۱۴.۳

ماخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۵، قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

۱-۵- واگذاری دارایی‌های مالی

اعتبارات واگذاری دارایی‌های مالی در سال ۱۳۹۷ بالغ بر ۶۸۰ هزار میلیارد ریال بوده که نسبت به سال ۱۳۹۶ حدود ۲۶/۸ درصد رشد نشان می‌دهد. این اعتبارات شامل فروش اوراق، تسهیلات خارجی، وام، وصولی واگذاری شرکت‌ها، برگشتی از پرداخت سال‌های قبل و صندوق توسعه ملی است. برای واگذاری دارایی‌های مالی در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ حدود ۲۶/۸ درصد رشد پیش‌بینی شده است.

بیشترین رشد درآمد حاصل از واگذاری، در بندهای چهارم و هفتم شامل منابع حاصل از دریافت اصل وام‌ها و افزایش منابع درآمدی صندوق توسعه ملی به میزان ۲۱۲ درصد و ۱۷۶ درصد می‌باشد. بر همین اساس ترکیب وزنی سهم‌های بندهای مذکور تغییر نموده است به ترتیبی که سهم بند چهارم از ۰/۷ درصد در سال ۱۳۹۶ به ۱/۸ درصد و سهم وزنی منابع استفاده از منابع صندوق توسعه ملی از ۱۴ درصد به حدود ۳۱ درصد افزایش داشته است. در خصوص سهم صندوق توسعه ملی قابل ذکر است سهم صندوق از واگذاری دارایی‌های مالی در سال ۱۳۹۵ تنها یک درصد بوده، لیکن این سهم در سال ۱۳۹۶ به ۱۴/۱ و در سال ۱۳۹۷ به ۳۰/۹ افزایش چشم‌گیری یافته است. بنابراین بیشترین سهم، پس از فروش و واگذاری انواع اوراق مالی اسلامی مربوط به صندوق توسعه ملی است که در سال ۱۳۹۷ به ۲۱۰۲۰۰ میلیارد ریال با ۱۷۶/۹ درصد رشد نسبت به سال قبل از آن رسیده است.

سهم وزنی فروش و واگذاری انواع اوراق مالی اسلامی در طی سال‌های ۱۳۹۵ تا سال ۱۳۹۷ با روند کاهشی از ۶۹ درصد به حدود ۵۶ درصد رسیده است.

سهم وصولی از محل شرکت‌ها نیز به همین ترتیب با روند کاهشی مواجه است. به گونه‌ای که این سهم در سال ۱۳۹۵ بیش از ۲۷/۷ درصد بوده در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ به ترتیب ۱۸/۹ و ۹ درصد کاهش یافته است.

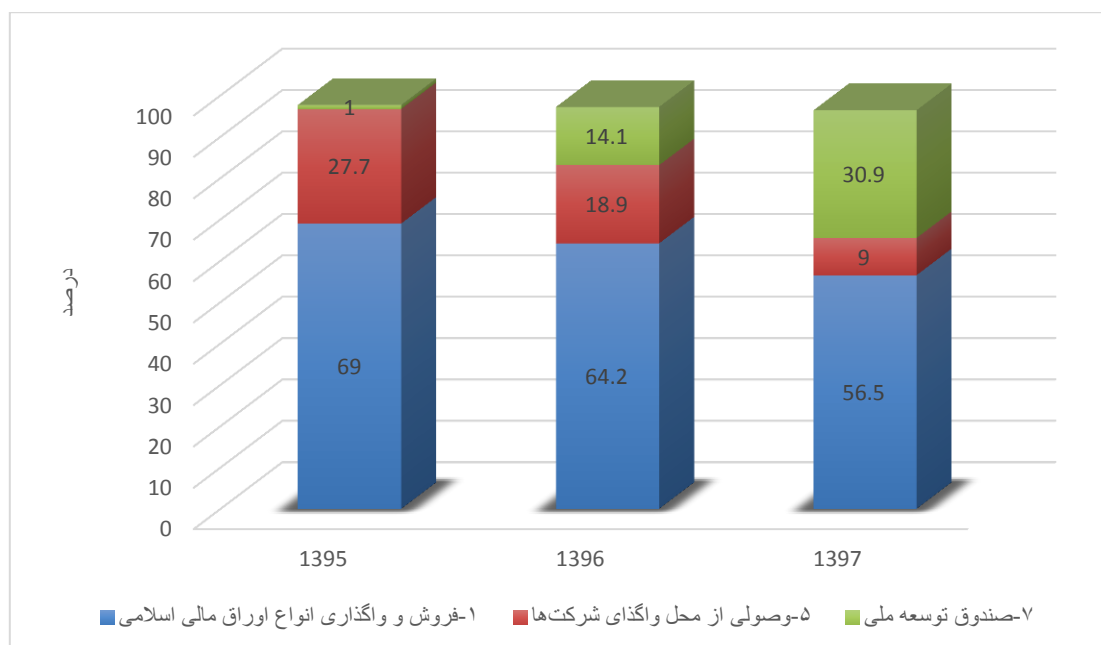
جدول ۷- واگذاری دارایی‌های مالی

میلیارد ریال- درصد

عنوان	۱۳۹۵	سهم	۱۳۹۶	سهم	رشد	۱۳۹۷	سهم	رشد
واگذاری دارایی مالی	۵۷۹,۶۲۰	۱۰۰	۵۳۷,۰۴۴	۱۰۰	-۷.۳	۶۸۰,۸۵۰	۱۰۰	۲۶.۸
۱- فروش و واگذاری انواع اوراق مالی اسلامی	۴۰۰,۰۰۰	۶۹.۰	۳۴۵,۰۰۰	۶۴.۲	-۱۳.۸	۳۸۵,۰۰۰	۵۶.۵	۱۱.۶
۲- تسهیلات خارجی	۱,۴۹۱	۰.۳	۳,۵۵۰	۰.۷	۱۳۸.۱	۳,۵۵۰	۰.۵	۰.۰
۴- دریافت وام	۲,۷۶۸	۰.۵	۳,۹۷۰	۰.۷	۴۳.۴	۱۲,۴۱۴	۱.۸	۲۱۲.۷
۵- وصولی از محل واگذاری شرکت‌ها	۱۶۰,۵۰۰	۲۷.۷	۱۰۱,۵۰۰	۱۸.۹	-۳۶.۸	۶۱,۵۰۰	۹.۰	-۳۹.۴
۶- برگشتی از پرداخت سال‌های قبل	۳,۸۶۷	۰.۷	۳,۶۲۳	۰.۷	-۶.۳	۴,۶۸۶	۰.۷	۲۹.۳
۷- صندوق توسعه ملی	۵,۹۹۴	۱.۰	۷۵,۹۰۰	۱۴.۱	۱,۱۶۶.۳	۲۱۰,۲۰۰	۳۰.۹	۱۷۶.۹
۸- سایر	۵,۰۰۰	۰.۹	۳,۵۰۰	۰.۷	-۳۰.۰	۳,۵۰۰	۰.۵	۰.۰

ماخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۵، قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

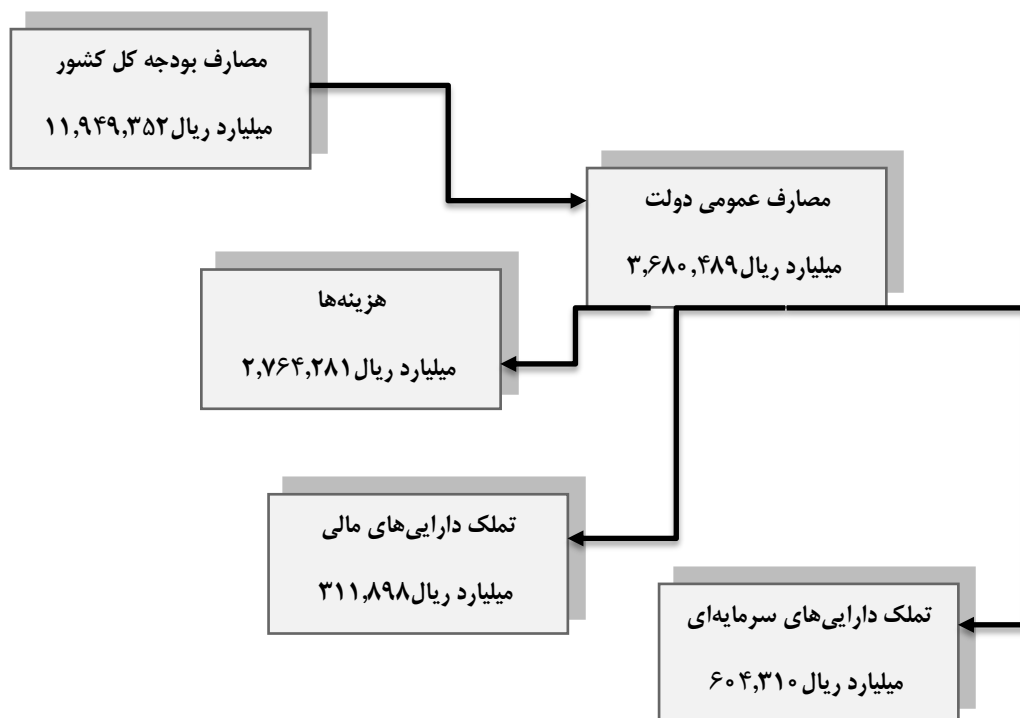
نمودار ۴- مقایسه تغییر در ترکیب واگذاری دارایی‌های مالی در سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۷

۲- مصارف بودجه کل کشور

بودجه کل کشور از حیث مصارف در سال ۱۳۹۷ بالغ بر ۱۱۹۴۹ هزار میلیارد ریال شامل اعتبارات هزینه‌ای، تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و تملک دارایی‌های مالی است. مصارف بودجه عمومی با ۴۲۴۹ هزار میلیارد ریال حدود ۳۵/۶ درصد مصارف بودجه کشور و مصارف شرکت‌ها با اعتبار بالغ بر ۸۱۳۹ هزار میلیارد ریال حدود ۶۸ درصد مصارف بودجه کشور را تشکیل می‌دهد. اعتبارات هزینه‌ای ۲۳/۱ درصد از مصارف سهم دارد، تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۵/۱ درصد و بالاخره اعتبارات تملک دارایی‌های مالی ۲/۶ درصد از اعتبارات را در سال ۱۳۹۷ شامل می‌شوند. هر چند رشد اعتبارات هزینه‌ای در سال ۱۳۹۶ نسبت به سال ۱۳۹۵ حدود ۱۷/۸ درصد بوده لیکن این رشد در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ با رشد ۸/۹ درصدی، حاکی از ملایم شدن شیب رشد هزینه‌ها است.

در مجموع رشد مصارف بودجه عمومی در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال قبل از آن ۶/۱ درصد می‌باشد در صورتی که همین عدد در خصوص رشد سال ۱۳۹۶ به سال ۱۳۹۵ حدود ۱۷/۸ درصد بوده است. این امر حاکی از جهت‌گیری کاهش مصارف هزینه‌ای در بودجه سال ۱۳۹۷ می‌باشد. به گونه‌ای که رشد مصارف هزینه‌ای سال ۱۳۹۶ نسبت به سال ۱۳۹۵ حدود ۱۷/۸ درصد بوده که این عدد برای سال ۱۳۹۷ حدود ۳/۷ درصد پیش‌بینی شده است.

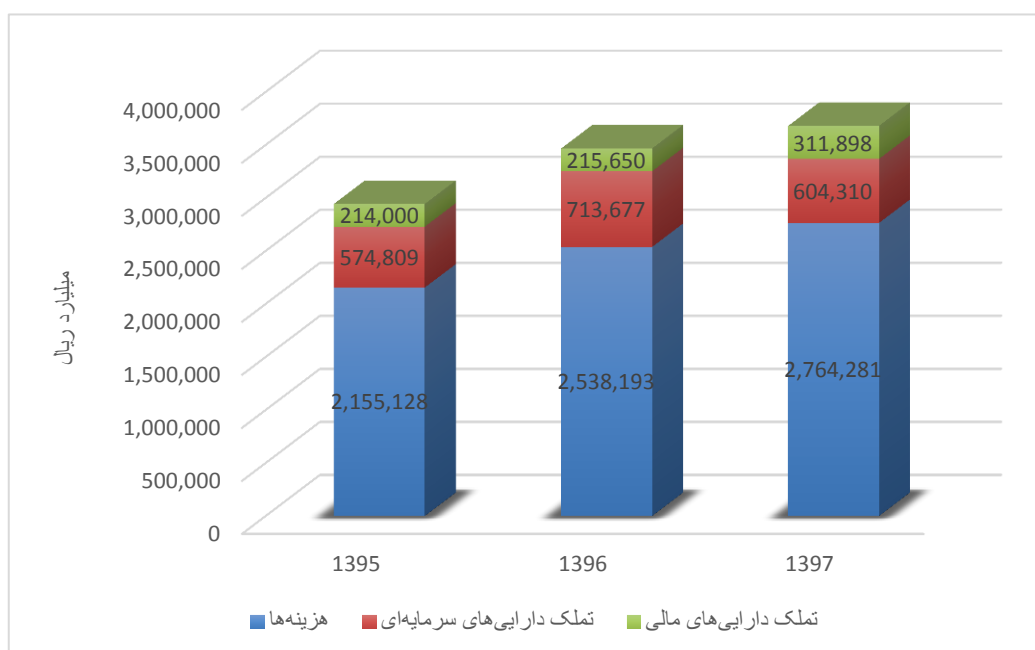
جدول ۸- خلاصه مصارف بودجه کل کشور

میلیارد ریال - درصد

عنوان	۱۳۹۵	سهم	۱۳۹۶	سهم	رشد	۱۳۹۷	سهم	رشد
مصارف بودجه کل کشور	۹,۷۸۵,۵۳۰	۱۰۰	۱۱,۵۲۴,۵۶۵	۱۰۰	۱۷.۸	۱۱,۹۴۹,۳۵۷	۱۰۰	۳.۷
هزینه‌ها	۲,۱۵۵,۱۲۸	۲۲.۰	۲,۵۳۸,۱۹۳	۲۲.۰	۱۷.۸	۲,۷۶۴,۲۸۱	۲۳.۱	۸.۹
تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	۵۷۴,۸۰۹	۵.۹	۷۱۳,۶۷۷	۶.۲	۲۴.۲	۶۰۴,۳۱۰	۵.۱	-۱۵.۳
تملك دارایی‌های مالی	۲۱۴,۰۰۰	۲.۲	۲۱۵,۶۵۰	۱.۹	۰.۸	۳۱۱,۸۹۸	۲.۶	۴۴.۶
جمع مصارف	۲,۹۴۳,۹۳۷	۳۰.۱	۳,۴۶۷,۵۲۱	۳۰.۱	۱۷.۸	۳,۶۸۰,۴۸۹	۳۰.۸	۶.۱
از محل درآمدهای اختصاصی دولت	۴۱۰,۹۵۸	۴.۲	۵۲۱,۰۱۰	۴.۵	۲۶.۸	۵۶۸,۶۲۴	۴.۸	۹.۱
مصارف بودجه عمومی	۳,۳۵۴,۸۹۵	۳۴.۳	۳,۹۸۸,۵۳۱	۳۴.۶	۱۸.۹	۴,۲۴۹,۱۱۳	۳۵.۶	۶.۵
مصارف شرکت‌ها، بانک‌ها و موسسات	۶,۸۲۸,۱۷۲	۶۹.۸	۸,۰۰۵,۰۲۱	۶۹.۸	۱۷.۲	۸,۱۳۹,۸۷۱	۶۸.۱	۱.۷
جمع	۱۰,۱۸۳,۰۶۷	۱۰۴.۱	۱۱,۹۹۳,۵۵۲	۱۰۴.۱	۱۷.۸	۱۲,۳۸۸,۹۸۴	۱۰۳.۷	۳.۳
حساب مضاعف	۳۹۷,۵۳۷	۴.۱	۴۶۸,۹۸۶	۴.۱	۱۸.۰	۴۳۹,۶۲۷	۳.۷	-۶.۳

ماخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۵، قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

نمودار ۵- مقایسه مبالغ هزینه‌ها، تملک دارایی‌های مالی و سرمایه‌ای در سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۷

۱-۲- هزینه‌های عمومی دولت

اعتبارات هزینه‌ای در سال ۱۳۹۷ معادل ۲۷۶۴ هزار میلیارد ریال برآورد شده است که نسبت به مصوب سال ۱۳۹۶ ۸/۹ درصد رشد داشته است. از اعتبارات هزینه‌ای پیش‌بینی شده ۳۸/۴ درصد مربوط به فصل جبران خدمت کارکنان و ۳۵.۴ درصد مربوط به فصل رفاه اجتماعی می‌باشد. همانطور که ملاحظه می‌شود، در سال ۱۳۹۷ سهم فصل رفاه اجتماعی ۴.۲ بیشتر از سهم آن در سال ۱۳۹۶ می‌باشد.

در طرف هزینه‌ها رشد پیش‌بینی شده برای سال ۱۳۹۷ حدود ۸/۹ درصد می‌باشد، در حالی که رشد هزینه‌ها در سال ۱۳۹۶ حدود ۱۷/۸ درصد بود. لذا می‌توان انعکاس سیاست کنترل و کاهش هزینه‌ها را در طرف هزینه ملاحظه نمود.

از مجموع اعتبارات هزینه سال ۱۳۹۷ مبلغ ۵۵۲۳۸۵ میلیارد ریال (۱۳ درصد) سهم اعتبارات استانی، مبلغ ۱۹۶۰۳۹۱ میلیارد ریال اعتبارات ملی (۴۶/۱ درصد) و ۲۵۱۵۰۴ میلیارد ریال سهم اعتبارات (۵/۹ درصد) متفرقه می‌باشد که نسبت‌های مذکور در سال ۱۳۹۶ به ترتیب ۳، ۷۹ و ۱۷ درصد بوده است و بعبارت دیگر اعتبارات استانی نسبت به سال ۱۳۹۶ بیش از چهار برابر افزایش یافته است.

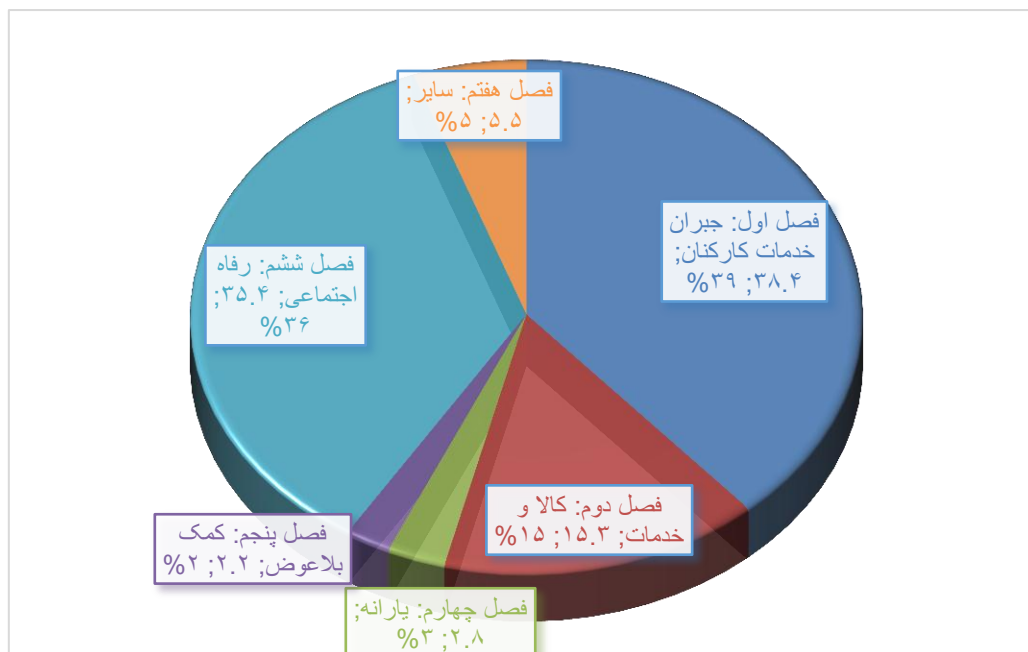
جدول ۹- هزینه‌های عمومی دولت

میلیارد ریال- درصد

عنوان	۱۳۹۵	سه‌م	۱۳۹۶	سه‌م	رشد	۱۳۹۷	سه‌م	رشد
هزینه‌ها	۲,۱۵۴,۶۲۸	۱۰۰	۲,۵۳۸,۱۹۳	۱۰۰	۱۷.۸	۲,۷۶۴,۲۸۱	۱۰۰	۸.۹۱
فصل اول: جبران خدمات کارکنان	۸۱۱,۹۹۰	۳۷.۷	۹۷۳,۶۶۸	۳۸.۴	۱۹.۹	۱,۰۶۲,۳۷۹	۳۸.۴۳	۹.۱۱
فصل دوم: کالا و خدمات	۳۳۲,۹۲۷	۱۵.۵	۳۸۰,۳۰۸	۱۵.۰	۱۴.۲	۴۲۴,۸۵۶	۱۵.۳۷	۱۱.۷۱
فصل سوم: اموال و دارایی	۲۹,۱۲۶	۱.۴	۲۴,۰۷۱	۰.۹	-۱۷.۴	۱,۳۳۷	۰.۰۵	-۹۴.۴۵
فصل چهارم: یارانه	۱۶۵,۵۶۸	۷.۷	۲۰۶,۹۷۸	۸.۲	۲۵.۰	۷۹,۲۳۵	۲.۸۷	-۶۱.۷۲
فصل پنجم: کمک بلاعوض	۵۷,۳۱۳	۲.۷	۵۱,۵۷۳	۲.۰	-۱۰.۰	۶۳,۰۹۷	۲.۲۸	۲۲.۳۵
فصل ششم: رفاه اجتماعی	۶۷۹,۶۷۵	۳۱.۵	۷۹۲,۲۴۳	۳۱.۲	۱۶.۶	۹۸۰,۹۰۲	۳۵.۴۸	۲۳.۸۱
فصل هفتم: سایر	۷۸,۰۳۰	۳.۶	۱۰۹,۳۴۹	۴.۳	۴۰.۱	۱۵۲,۴۷۲	۵.۵۲	۳۹.۴۴
تراز عملیاتی	-۵۸۰,۸۳۰	۲۷.۰	-۷۹۷,۲۳۱	۳۱.۴	۳۷.۳	-۸۳۰,۲۵۷	۳۰.۰۴	۴.۱۴

ماخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۵، قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

نمودار ۶- مقایسه مبالغ فصل‌های ذیل هزینه‌های عمومی دولت در پیش‌بینی سال ۱۳۹۷

۲-۲- تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

در خصوص طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به منظور تعیین تکلیف طرح‌های نیمه تمام تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بر اساس اسناد برنامه ششم توسعه با اتخاذ ساز و کار بهبود فضای کسب و کار با استفاده از قراردادهای مالی مشارکتی، ظرفیت سازی در بخش عمومی و خصوصی و هدایت منابع طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، تضمین خرید خدمات تملک‌های اعتباری در لایحه بودجه ۱۳۹۷ کل کشور در دستور کار قرار گرفت. بدین ترتیب طی تبصره ۱۹ لایحه بودجه، به دولت اجازه داده شد به منظور جلب مشارکت هرچه بیشتر بخش خصوصی و تعاونی در اجرای طرحها و پروژه‌های منتخب جدید و نیمه تمام (با اولویت طرح‌های نیمه تمام) و بهره‌برداری طرح‌ها و پروژه‌های تکمیل شده یا در حال بهره‌برداری، در قالب سازوکار مشارکت عمومی- خصوصی، نسبت به انعقاد انواع قرارداد (از جمله واگذاری، مشارکت، ساخت و بهره‌برداری یا برونسپاری) با بخش خصوصی و تعاونی اقدام و تمام یا بخشی از وظایف و مسئولیتهای خود در تأمین کالاها و خدمات در حوزه‌هایی از قبیل پدیدآوری، طراحی، ساخت، تجهیز، نوسازی، بهره‌برداری و تعمیر و نگهداری را به بخش خصوصی و تعاونی واگذار نماید. با اتخاذ این سیاست ضمن کاهش میزان تصدی‌گری، دولت می‌تواند در احداث پروژه‌های عمرانی استانی و ملی که نیازمند تزریق اعتبارات قابل ملاحظه است، اقدام نماید.

با اتخاذ ساز و کار تبصره ۱۹ برآورد شده حدود ۳۰ درصد به منابع مالی عمرانی بودجه سال ۱۳۹۷ از طریق مشارکت بخش عمومی و خصوصی اضافه شود که با احتساب آن به تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ در حدود ۷۸۰ هزار میلیارد ریال منابع عمرانی در اختیار طرح قرار خواهد گرفت.

جدول ۱۰- تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

میلیارد ریال - درصد

عنوان	۱۳۹۵	سهام	۱۳۹۶	سهام	رشد	۱۳۹۷	سهام	رشد
تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	۵۷۴,۸۰۸	۱۰۰	۷۱۳,۶۷۷	۱۰۰	۲۴.۲	۶۰۴,۳۰۷	۱۰۰	-۱۵.۳
فصل اول: ساختمان و مستحدثات	۴۱۸,۰۵۴	۷۲.۷	۵۱۵,۲۹۴	۷۲.۲	۲۳.۳	۴۳۳,۵۶۷	۷۱.۷	-۱۵.۹
فصل دوم: ماشین آلات و تجهیزات	۱۱۹,۲۴۷	۲۰.۷	۱۱۲,۶۴۸	۱۵.۸	-۵.۵	۱۰۸,۰۳۶	۱۷.۹	-۴.۱
فصل سوم: سایر دارایی‌های ثابت	۱,۸۸۸	۰.۳	۳,۴۲۰	۰.۵	۸۱.۲	۸۵۳	۰.۱	-۷۵.۱
فصل چهارم: موجودی انبار	۲	-	۵	-	۱۰۸.۳	۱۰۴	-	۱۹۸.۰
فصل پنجم: اقلام گرانبها	۱۴	-	۱۹۱	-	۱,۲۶۴.۳	۷۹	-	-۵۸.۶
فصل ششم: زمین	۲,۸۹۴	۰.۵	۳,۴۸۰	۰.۵	۲۰.۲	۲,۴۱۰	۰.۴	-۳۰.۷
فصل هفتم: سایر	۳۲,۷۰۹	۵.۷	۷۸,۶۳۶	۱۱.۰	۱۴۰.۴	۵۹,۲۵۸	۹.۸	-۲۴.۶
خالص دارایی‌های سرمایه‌ای	۲۱۵,۷۱۰	-	۴۷۵,۸۳۷	-	۱۲۰.۶	۴۶۱,۳۳۷	-	-۳.۰

ماخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۵، قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

۲-۳- تملک دارایی‌های مالی

تملك دارایی‌های مالی در لایحه سال ۱۳۹۷ با رشد ۴۴/۶ درصدی حدود ۳۱۱ هزار میلیارد ریال برآورد شده است. نسبت وزنی بند یک تحت عنوان واگذاری سهام طی سال‌های ۱۳۹۵ کاهش نشان می‌دهد به ترتیبی که طی سال‌های مزبور سهم وزنی آن به ترتیب ۹۲/۷ درصد، ۴۴/۷ درصد و ۲۱ درصد می‌باشد.

تغییر در ترکیب سهم وزنی تملک دارایی‌های مالی با توجه به اتمام سررسید اوراق مشارکت سال‌های قبل متمایل به افزایش هزینه‌های ناشی از بازپرداخت اصل اوراق مشارکت و کاهش سهم واگذاری سهام است.

جدول ۱۱- تملک دارایی‌های مالی

میلیارد ریال - درصد

عنوان	۱۳۹۵	سهام	۱۳۹۶	سهام	رشد	۱۳۹۷	سهام	رشد
تملك دارایی‌های مالی	۲۱۴,۰۰۰	۱۰۰	۲۱۵,۶۵۰	۱۰۰	۰.۸	۳۱۱,۸۹۸	۱۰۰	۴۴.۶
۱- واگذاری سهام	۱۹۸,۳۶۰	۹۲.۷	۹۶,۳۶۰	۴۴.۷	-۵۱.۴	۶۵,۵۶۰	۲۱.۰	-۳۲.۰
۲- بازپرداخت اصل اوراق مشارکت	۳۰	۰.۰	۹۵,۸۳۰	۴۴.۴	۳۱۹,۳۳۳	۲۳۰,۱۰۰	۷۳.۸	۱۴۰.۱
۳- بازپرداخت اصل تسهیلات بانکی	۵۸۰	۰.۳	۵۸۰	۰.۳	۰.۰	۱,۵۸۰	۰.۵	۱۷۲.۴
۴- تعهدات پرداخت نشده سال‌های قبل	۷,۸۱۰	۳.۶	۴,۴۶۰	۲.۱	-۴۲.۹	۲,۱۶۰	۰.۷	-۵۱.۶
۵- بازپرداخت اصل وام خارجی و تعهدات	۷,۲۲۰	۳.۴	۱۸,۴۱۹	۸.۵	۱۵۵.۱	۱۲,۴۹۸	۴.۰	-۳۲.۱
خالص دارایی‌های مالی	۳۶۵,۶۲۰	-	۳۲۱,۳۹۴	-	-۱۲.۱	۳۶۸,۹۵۲	-	۱۴.۸

ماخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۵، قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

بخش دوم

معرفی رویکردهای متمایز اعمال شده در لایحه بودجه ۱۳۹۷

نسبت به قوانین سنواتی سال‌های گذشته

۱- اتخاذ سیاست کنترل هزینه‌ها و تمرکززدایی توزیع منابع

همانطور که در بخش اول، در تبیین لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور بیان گردید، برای بودجه کل کشور سال ۱۳۹۷، نسبت به بودجه مصوب سال ۱۳۹۶ حدود ۳/۷ درصد رشد پیش‌بینی شده است. این درحالی است که تورم در سال جاری حدود ۹ درصد می‌باشد و از طرف دیگر، در سال ۱۳۹۶ رشد بودجه کل کشور نسبت به سال ۱۳۹۵ معادل ۱۷/۸ بوده است. که این امر بیانگر اهتمام دولت در کاهش و کنترل هزینه‌ها می‌باشد. بعلاوه در طرف مصارف بودجه نیز برای هزینه‌ها بر اساس لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ حدود ۸/۹ درصد رشد پیش‌بینی شده است که این عدد برای سال ۱۳۹۶ نسبت به سال ۱۳۹۵ معادل ۱۷/۸ درصد بوده است. بدین ترتیب، با توجه به کاهش رشد هزینه‌ها در طرف مصارف، انتظار می‌رود، در سال ۱۳۹۷ از ناحیه بودجه آثار تورمی قابل توجهی بر اقتصاد مترتب نگردد.

بعلاوه در راستای سیاست کنترل تورم، دولت کنترل بر عوامل موثر در افزایش پایه پولی را مورد توجه قرار داده است و به این منظور تغییر در ترکیب منابع به گونه‌ای صورت گرفته که از طرفی کاهش سهم فروش نفت خام و میعانات گازی از منابع عمومی دولت لحاظ گردیده و از طرف دیگر افزایش سهم پوشش مالیاتی بدون افزایش پایه مالیاتی جهت تامین منابع عمومی را دنبال کرده است.

نکته دیگری که در لایحه در جهت کنترل هزینه‌ها اعمال گردیده، کاهش رشد تراز عملیاتی می‌باشد، به این ترتیب که رشد تراز عملیاتی در لایحه سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ حدود ۴ درصد است، در حالی که این عدد برای سال ۱۳۹۶ نسبت به ۱۳۹۵ بالغ بر ۳۷ درصد رشد نشان می‌دهد.

همچنین، همانطور که در قسمت اول گزارش ذیل هزینه‌های عمومی دولت بیان گردید از مجموع اعتبارات هزینه سال ۱۳۹۷ حدود ۲۰ درصد سهم اعتبارات استانی، سهم اعتبارات ملی ۷۱ درصد و سهم اعتبارات متفرقه ۹ درصد می‌باشد که نسبت به سال ۱۳۹۶ به ترتیب رشد ۵۲۶، ۲/۸ و ۴۱/۹ درصد رشد نشان می‌دهد. بنابراین با اتخاذ سازوکار تمرکز زدایی منابع از سطح ملی به استان‌ها، با انتقال اعتبار دستگاه‌ها و ردیف‌های متفرقه به استان‌ها، پیش‌بینی می‌شود، اعتبارات استانی در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ بیش از چهار برابر افزایش یابد.

۲- مشارکت بخش‌های عمومی و خصوصی در تکمیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

از دیگر نکات مثبت لحاظ شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور استفاده از منابع اختصاص داده شده برای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به عنوان اهرم در جهت مشارکت طلبی کلیه بخش‌ها و استفاده از امکانات بالقوه کشور است.

در این راستا، همانطور که در بخش اول نیز بیان گردید، به منظور استفاده از توان بخش خصوصی در تبصره ۱۹ قانون بودجه به دولت اجازه داده می‌شود به منظور جلب مشارکت هرچه بیشتر بخش خصوصی و تعاونی در اجرای طرحها و پروژه‌های منتخب جدید و نیمه تمام (با اولویت طرح های نیمه تمام) و بهره برداری طرح ها و پروژه های تکمیل شده یا در حال بهره‌برداری، در قالب سازوکار مشارکت عمومی_ خصوصی، نسبت به انعقاد انواع قرارداد (از جمله واگذاری، مشارکت، ساخت و بهره برداری یا برونسپاری) با بخش خصوصی و تعاونی اقدام و تمام یا بخشی از وظایف و مسئولیتهای خود در تأمین کالاها و خدمات در حوزه‌هایی از قبیل پدیدآوری، طراحی، ساخت، تجهیز، نوسازی، بهره‌برداری و تعمیر و نگهداری را به بخش خصوصی و تعاونی واگذار نماید.

با اتخاذ این سیاست، دولت می‌تواند در سال ۱۳۹۷ در کاهش میزان تصدی‌گری خود در احداث پروژه های عمرانی استانی و ملی که نیازمند تزریق اعتبارات هنگفت می‌باشد، گامهای موثری بردارد و با مشارکت بخش غیر دولتی، ضمن افزایش تعداد و حجم عملیات پروژه‌های در دست احداث و تکمیل و تجهیز آنها برآورد شده است با توجه به ظرفیت بازار سرمایه، حداقل ۳۰ درصد به منابع مالی عمرانی بودجه سال ۱۳۹۷ از طریق مشارکت بخش عمومی و خصوصی اضافه نماید.

۳- اعمال سیاست‌هایی در جهت کاهش نرخ بیکاری و تحریک رشد اقتصادی

به منظور تحقق اهداف سیاست‌های کلی برنامه ششم در زمینه رشد اقتصادی و اهداف برنامه ششم توسعه در زمینه اشتغال، منابع متعددی مورد نیاز است. یکی از منابع مذکور از طریق اصلاح قیمت حامل‌های انرژی در سال ۱۳۹۷ شامل قیمت بنزین و نفت گاز، در دستور کار قرار گرفته است.

درآمد حاصله ناشی از این تغییرات، صرف برنامه ایجاد اشتغال فراگیر مندرج در تبصره ۱۸ لایحه بودجه ۱۳۹۷ می‌شود. در صدر بند (الف) این تبصره بر اجرای برنامه اشتغال گسترده و مولد با تاکید بر اشتغال جوانان، دانش‌آموختگان دانشگاهی، زنان و اشتغال حمایتی تاکید شده است. قابل ذکر است، هدف گذاری ۹۸۰ هزار فرصت شغلی جدید به تفکیک بخش‌های مختلف در این برنامه مورد توجه قرار گرفته است.

بعلاوه با اصلاح قیمت حامل‌های انرژی، انتظار می‌رود، بهره‌وری این بخش افزایش یابد و از شدت انرژی کاسته شود که این امر به تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی سرعت می‌بخشد و نیز تاثیر مثبتی در کاهش در آلودگی ناشی از مصرف غیر بهینه خواهد داشت.

همچنین در بند ب تبصره ۱۸ به شرکت‌های تابعه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اجازه داده شده است تا ۱۴۰۰ میلیارد ریال از محل منابع داخلی خود برای کمک به سرمایه‌گذاری‌های خطرپذیر، ایجاد کارور (اپراتور)‌های ارائه‌کننده خدمات الکترونیکی در همه بخش‌ها، حمایت از طرح‌های توسعه‌ای اشتغال‌آفرین یا صادرات کالا و خدمات در این بخش از سوی بخش‌های خصوصی و تعاونی به صورت وجوه اداره‌شده اختصاص دهند.

۴- اصلاح ترکیب سهم اجزاء اصلی درآمدهای مالیاتی

در حوزه درآمدهای مالیاتی علاوه بر تلاش در جهت افزایش پوشش مالیاتی و اجرای برنامه جامع نظام مالیاتی، تغییر در سهم بخش‌ها و بندهای ذیل آن، مانند کاهش در سهم عناوین ذیل مالیات اشخاص و یا کاهش موارد زیر مجموعه مالیات بر درآمد از جمله مالیات حقوق دولتی، مالیات حقوق خصوصی و مالیات بر مشاغل قابل ذکر است.

از طرف دیگر در خصوص مالیات بر واردات، برای سال ۱۳۹۷ پیش‌بینی شده‌است میزان درآمد از محل واردات حدود ۳۲/۴ درصد رشد داشته باشد، این درحالی است که در سال ۱۳۹۶ نسبت به سال ۱۳۹۵ حدود ۲/۷ درصد رشد ملاحظه می‌شود.

قابل ذکر تغییر در ترکیب سهم‌های بیان شده در جهت دستیابی به اهداف کلان اقتصادی می‌باشد. لیکن، با توجه به میزان پیش‌بینی شده برای رشد اقتصادی و تورم در سال ۱۳۹۷ این میزان رشد (حدود ۱۰/۵ درصدی) برای درآمدهای مالیاتی در لایحه بودجه ۱۳۹۷ کشور محتاطانه است و بنظر می‌رسد پیش‌بینی رشد درآمدهای مالیاتی بایستی حداقل به میزان مجموع رشد اقتصادی و تورم در نظر گرفته می‌شد.

۵- کاهش وابستگی درآمدهای عمومی دولت به فروش نفت

عمده منابع درآمدی دولت شامل درآمدهای مالیاتی، فروش نفت خام و میعانات گازی و واگذاری دارایی مالی می‌باشد که در مجموع حدود ۸۰ درصد منابع درآمدی را شامل می‌شوند. مقایسه ترکیب منابع عمده درآمدی مورد استفاده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ با سال ۱۳۹۶ حاکی از آنست، سهم درآمدهای مالیاتی از ۳۳/۵ درصد سال ۱۳۹۶ به ۳۵ درصد در سال ۱۳۹۷ افزایش خواهد یافت و سهم واگذاری دارایی‌های مالی که عمده آن از فروش و واگذاری انواع اوراق مالی اسلامی و صندوق توسعه ملی تامین می‌شود از ۱۵/۴ درصد به ۱۸/۵ درصد رسیده است.

نکته قابل ملاحظه در تغییر ترکیب منابع درآمدی، کاهش سهم نفت خام و میعانات گازی است به ترتیبی که با دنبال نمودن سیاست کاهش وابستگی درآمدهای بودجه به منابع حاصل از فروش نفت خام و میعانات گازی انتظار می‌رود سهم فروش نفت خام و میعانات گازی از منابع عمومی دولت از حدود ۳۳ درصد به ۲۷/۴ درصد برسد.

بعلاوه پیش بینی شده است، با اجرای طرح جامع مالیاتی و افزایش پوشش مالیاتی، سهم درآمدهای حاصل از این حوزه نسبت به منابع عمومی دولت افزایش یابد و چنانچه بهبود پوشش مالیاتی از طریق کاهش فرار مالیاتی و اجتناب مالیاتی مد نظر باشد، افزایش نرخ رشد درآمدهای مالیاتی از قابلیت توجیه بیشتری برخوردار می‌شود و در نهایت به تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی نیز کمک می‌نماید.

جدول ۱۲- ترکیب منابع عمده درآمدهای عمومی دولت

میلیارد ریال- درصد

عنوان	۱۳۹۵	سهم	۱۳۹۶	سهم	رشد	۱۳۹۷	سهم	رشد
جمع منابع عمومی دولت	۲,۹۴۳,۹۳۷	۱۰۰	۳,۴۶۷,۵۲۱	۱۰۰	۱۷.۸	۳,۶۸۰,۴۹۰	۱۰۰	۶.۱
درآمدهای مالیاتی	۱,۰۳۸,۲۸۱	۳۵.۲۷	۱,۱۶۴,۵۸۴	۳۳.۵۹	۱۲.۲	۱,۲۸۷,۱۹۰	۳۵.۰	۱۰.۵
ارزش فروش نفت خام و میعانات گازی	۷۴۵,۰۱۸	۲۵.۳۱	۱,۱۳۸,۹۹۰	۳۲.۸۵	۵۲.۹	۱,۰۱۰,۱۴۴	۲۷.۴	-۱۱.۳
واگذاری دارایی مالی	۵۷۹,۶۲۰	۱۹.۶۹	۵۳۷,۰۴۴	۱۵.۴۹	-۷.۳	۶۸۰,۸۵۰	۱۸.۵	۲۶.۸

ماخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۵، قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

۶- تغییر در ترکیب توزیع اعتبارات ملی، استانی و متفرقه

بررسی ترکیب اعتبارات ملی، استانی و ردیف‌های متفرقه نشان می‌دهد که در ساختار و فرآیند بودجه‌ریزی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ تغییراتی رخ داده است. به گونه‌ای که اعتبارات استانی که در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ به ترتیب ۴/۶ و ۶/۲ درصد کل اعتبارات بودجه عمومی را تشکیل می‌داد، در سال ۱۳۹۷ به ۱۵/۸ درصد افزایش یافته است و از ۲۴۶,۸۲۴ هزار میلیارد ریال در سال ۱۳۹۶ با رشد ۱۷۲/۸ درصدی به ۶۷۳,۲۳۸ هزار میلیارد ریال رسیده است. این امر توجه ویژه به تمرکز زدایی در بودجه‌های سالیانه در قالب بودجه سال ۱۳۹۷ را نشان می‌دهد.

اعتبارات ردیف‌های متفرقه در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ به ترتیب ۲۴/۶ و ۲۲/۵ درصد بودجه عمومی را تشکیل داده‌اند، حال آنکه در سال ۱۳۹۷ به ۱۷/۵ درصد کاهش یافته است که این امر را می‌توان به افزایش شفافیت در بودجه تفسیر نمود و انتقال ردیف‌های متفرقه به جدول (۷) اعتبارات دستگاه‌های اجرایی در این راستا موثر بوده است. البته برای افزایش هر چه بیشتر شفافیت در بودجه سنواتی استمرار این روند در سال‌های آتی مورد انتظار می‌باشد.

از تغییرات دیگر قابل توجه، کاهش رشد اعتبارات دستگاه‌های اجرایی ملی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به رشد سال‌های قبل و افزایش قابل ملاحظه رشد اعتبارات دستگاه‌های اجرایی استانی می‌باشد که موید انتقال بخشی از اعتبارات ملی به سطح استانی است.

جدول ۱۳- مقایسه ترکیب اعتبارات ملی، استانی و متفرقه

میلیارد ریال- درصد

عنوان	۱۳۹۵	نسبت	۱۳۹۶	نسبت	رشد	۱۳۹۷	نسبت	رشد
دستگاه‌های اجرایی ملی	هزینه‌ای	۵۰.۲	۲,۰۱۷,۴۱۰	۵۰.۶	۱۹.۷	۱,۹۶۰,۳۹۱	۴۶.۱	-۲.۸
	احتصاصی	۱۲.۰	۵۰۹,۹۲۹	۱۲.۸	۲۶.۷	۵۵۵,۴۰۴	۱۳.۱	۸.۹
	تملك سرمایه‌ای	۸.۵	۳۱۵,۲۲۸	۷.۹	۱۰.۱	۳۱۵,۳۷۹	۷.۴	۰.۰۵
	تملك مالی	-	-	-	-	-	-	-
	جمع	۷۰.۸	۲,۸۴۲,۵۶۸	۷۱.۳	۱۹.۷	۲,۸۳۱,۱۷۶	۶۶.۶	-۰.۴
ردیف متفرقه	هزینه‌ای	۱۱.۲	۴۳۲,۵۵۹	۱۰.۸	۱۴.۷	۲۵۱,۵۰۴	۵.۹	-۴۱.۹
	احتصاصی	-	-	-	-	-	-	-
	تملك سرمایه‌ای	۶.۵	۲۵۰,۹۲۹	۶.۳	۱۴.۹	۱۸۱,۲۹۳	۴.۳	-۲۷.۸
	تملك مالی	۶.۹	۲۱۵,۶۵۰	۵.۴	-۶.۸	۳۱۱,۸۹۸	۷.۳	۴۴.۶
	جمع	۲۴.۶	۸۹۹,۱۳۸	۲۲.۵	۸.۷	۷۴۴,۶۹۶	۱۷.۵	-۱۷.۲
منابع و مصارف دستگاه‌های اجرایی استان‌ها	هزینه‌ای	۲.۲	۸۸,۲۲۴	۲.۲	۱۷.۵	۵۵۲,۳۸۵	۱۳.۰	۵۲۶.۱
	احتصاصی	۰.۳	۱۱,۰۸۱	۰.۳	۳۰.۸	۱۳,۲۱۵	۰.۳	۱۹.۳
	تملك سرمایه‌ای	۲.۱	۱۴۷,۵۱۹	۳.۷	۱۱۰.۷	۱۰۷,۶۳۷	۲.۵	-۲۷.۰
	تملك مالی	-	-	-	-	-	-	-
	جمع	۴.۶	۲۴۶,۸۲۴	۶.۲	۶۰.۷	۶۷۳,۲۳۸	۱۵.۸	۱۷۲.۸
جمع کل	هزینه‌ای	۶۳.۷	۲,۵۳۸,۱۹۳	۶۳.۶	۱۸.۷	۲,۷۶۴,۲۸۰	۶۵.۱	۸.۹
	احتصاصی	۱۲.۲	۵۲۱,۰۱۰	۱۳.۱	۲۶.۸	۵۶۸,۶۱۹	۱۳.۴	۹.۱
	تملك سرمایه‌ای	۱۷.۱	۷۱۳,۶۷۷	۱۷.۹	۲۴.۲	۶۰۴,۳۱۰	۱۴.۲	-۱۵.۳
	تملك مالی	۶.۹	۲۱۵,۶۵۰	۵.۴	-۶.۸	۳۱۱,۸۹۸	۷.۳	۴۴.۶
	جمع	۱۰۰.۰	۳,۹۸۸,۵۳۱	۱۰۰.۰	۱۸.۹	۴,۲۴۹,۱۱۰	۱۰۰.۰	۶.۵

ماخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۵، قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

۷- اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک امور ده‌گانه

اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در قالب ده امور خدمات عمومی، دفاعی و امنیتی، قضایی، اقتصادی، محیط زیست، مسکن، عمران شهری و روستایی، سلامت، فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری، آموزش و پرورش، رفاه اجتماعی و ردیف‌های متفرقه و مصارف استانی است.

از مجموع کل اعتبارات بودجه عمومی در سال ۱۳۹۷ سهم امور ده‌گانه، متفرقه و مصرف استانی به ترتیب ۷۲، ۱۱ و ۱۷ درصد است. همچنین، از مجموع اعتبارات بودجه عمومی سال ۱۳۹۶ سهم اعتبارات امور ده‌گانه، متفرقه و استانی به ترتیب ۶۹/۳، ۹/۷ و ۲۱ درصد بوده است.

مجموع اعتبارات هزینه‌ای امور ده‌گانه و متفرقه در سال ۱۳۹۷ بالغ بر ۲,۷۶۴,۲۸۱ میلیارد ریال بوده که ۲۵۳,۱۴۵ میلیارد ریال (۹/۲ درصد) مربوط به اعتبارات متفرقه هزینه‌ای می‌باشد. در میان امور ده‌گانه در سال ۱۳۹۷ بیشترین سهم مربوط به امور رفاه اجتماعی با ۲۸ درصد است. امور دفاعی و امنیتی رتبه دوم را از لحاظ سهم از امور ده‌گانه با ۱۷/۹ درصد داراست. افزایش سهم امور رفاه اجتماعی نشان از توجه جدی در لایحه بودجه به وضعیت برنامه‌های اجتماعی و رفاهی کشور خصوصاً رفع فقر و محرومیت‌زدایی دارد. با همین رویکرد، سهم اعتبارات امور سلامت نیز از ۶/۷ درصد سال ۱۳۹۶ به ۸/۱ درصد در سال ۱۳۹۷ رسیده است.

جدول ۱۴- اعتبارات هزینه‌ای به تفکیک امور ده گانه

میلیارد ریال- درصد

عنوان	۱۳۹۵	سهام	۱۳۹۶	سهام	رشد	۱۳۹۷	سهام	رشد
امور خدمات عمومی	۵۷,۳۳۸	۲.۷	۶۸,۱۹۸	۲.۷	۱۸.۹	۷۲,۸۷۱	۲.۶	۶.۹
امور دفاعی و امنیتی	۳۵۰,۱۶۶	۱۶.۲	۴۶۵,۲۸۴	۱۶.۲	۳۲.۹	۴۹۴,۱۶۷	۱۷.۹	۶.۲
امور قضایی	۵۸,۰۱۰	۲.۷	۶۴,۵۴۹	۲.۵	۱۱.۳	۸۱,۳۴۹	۲.۹	۲۶.۰
امور اقتصادی	۵۱,۷۰۹	۲.۴	۶۲,۴۶۵	۲.۵	۲۰.۸	۴۵,۴۸۴	۱.۶	-۲۷.۲
امور محیط زیست	۲,۴۴۰	۰.۱	۲,۸۲۵	۰.۱	۱۵.۸	۸۵۰	۰.۰۳	-۶۹.۹
امور مسکن، عمران شهری و روستایی	۲,۵۵۱	۰.۱	۳,۰۰۰	۰.۱	۱۷.۶	۲,۰۲۸	۰.۰۷	-۳۲.۴
امور سلامت	۱۴۹,۸۷۶	۷.۰	۱۶۹,۷۱۰	۶.۷	۱۳.۲	۲۲۲,۶۵۱	۸.۱	۳۱.۲
امور فرهنگ و هنر، تربیت بدنی و گردشگری	۵۲,۱۷۲	۲.۴	۶۲,۳۵۵	۲.۵	۱۹.۵	۶۲,۸۹۹	۲.۳	۰.۹
امور آموزش و پژوهش	۴۱۹,۷۸۵	۱۹.۵	۴۷۹,۷۵۵	۱۸.۹	۱۴.۳	۲۰۵,۳۳۹	۷.۴	-۵۷.۲
امور رفاه اجتماعی	۶۱۶,۵۹۴	۲۸.۶	۷۲۷,۴۸۶	۲۸.۷	۱۸.۰	۷۷۲,۷۴۴	۲۸.۰	۶.۲
متفرقه	۳۹۴,۴۸۴	۱۸.۳	۴۳۲,۵۵۹	۱۷.۰	۹.۷	۲۵۳,۱۴۵	۹.۲	-۴۱.۵
جمع کل	۲,۱۵۵,۱۲۸	۱۰۰.۰	۲,۵۳۸,۱۹۳	۱۰۰.۰	۱۷.۸	۲,۷۶۴,۲۸۱	۸۰.۱	۸.۹

ماخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۵، قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

اعتبارات عمومی تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۷ بالغ بر ۷۳۷۳۹۸ میلیارد ریال بوده که نسبت به سال ۱۳۹۶ با مجموع ۷۱۳۶۷۷ میلیارد ریال اعتبار، بیش از ۳/۳ درصد رشد دارد. با وجود اینکه در سال ۱۳۹۷ بالغ بر ۲۴/۶ درصد از اعتبارات عمومی تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سهم اعتبارات متفرقه است. لیکن جهت گیری بودجه سال ۱۳۹۷ بر کاهش اعتبارات متفرقه و ایجاد شفافیت و نشان‌دار نمودن ردیف‌های اعتباری ذیل دستگاه‌های اجرایی در قالب جداول ۷ و ۱۰ است. بطوری که سهم اعتبارات متفرقه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ به ترتیب ۳۸ و ۳۰/۶ درصد بوده که به ۲۴/۶ درصد در سال ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

از مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۷ سهم اعتبارات امور دهگانه ۶۰/۲ درصد بالغ بر ۴۴۳۸۸۰ میلیارد ریال است که از این اعتبار حدود ۱۲۸۵۰۰ میلیارد ریال (۲۹ درصد) از محل درآمد اختصاصی می‌باشد. همچنین سهم اعتبارات ردیف‌های متفرقه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای حدود ۲۴/۶ درصد است و سهم اعتبارات استانی آن ۱۵/۲ درصد می‌باشد.

جدول ۱۵- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک امور ده گانه

میلیارد ریال- درصد

عنوان	۱۳۹۵	سهم	۱۳۹۶	سهم	رشد	۱۳۹۷	سهم	رشد
امور خدمات عمومی	۱۷,۲۰۱	۳.۰	۲۳,۸۲۲	۳.۳	۳۸.۵	۱۷,۵۱۵	۲.۴	-۲۶.۵
امور دفاعی و امنیتی	۱۳,۳۶۷	۲.۳	۱۰,۳۱۹	۱.۴	-۲۲.۸	۱۴,۱۸۰	۱.۹	۳۷.۴
امور قضایی	۶,۶۱۴	۱.۲	۸,۲۸۹	۱.۲	۲۵.۳	۷,۷۸۹	۱.۱	-۶.۰
امور اقتصادی	۱۸۴,۱۴۲	۳۲.۰	۲۳۵,۷۹۱	۳۳.۰	۲۸.۰	۱۸۰,۳۸۶	۲۴.۵	-۲۳.۵
امور محیط زیست	۲,۰۰۱	۰.۳	۲,۸۵۴	۰.۴	۴۲.۶	۱,۹۳۴	۰.۳	-۳۲.۲
امور مسکن، عمران شهری و روستایی	۵۵,۰۶۶	۹.۶	۷۸,۹۰۹	۱۱.۱	۴۳.۳	۳۱,۵۵۹	۴.۳	-۶۰.۰
امور سلامت	۱۰,۶۱۲	۱.۸	۱۱,۱۷۷	۱.۶	۵.۳	۲۴,۴۴۶	۳.۳	۱۱۸.۷
امور فرهنگ و هنر، تربیت بدنی و گردشگری	۳۱,۴۴۰	۵.۵	۴۵,۴۲۹	۶.۴	۴۴.۵	۱۵,۴۷۲	۲.۱	-۶۵.۹
امور آموزش و پژوهش	۳۳,۸۹۱	۵.۹	۴۱,۸۳۵	۵.۹	۲۳.۴	۲۱,۱۰۷	۲.۹	-۴۹.۵
امور رفاه اجتماعی	۲,۰۷۰	۰.۴	۴,۳۱۹	۰.۶	۱۰۸.۶	۹۸۶	۰.۱	-۷۷.۲
متفرقه	۲۱۸,۳۹۹	۳۸.۰	۲۵۰,۹۲۹	۳۰.۶	۱۴.۹	۱۸۱,۲۹۳	۲۴.۶	-۲۷.۸
جمع کل	۵۷۴,۸۰۹	۱۰۰.۰	۷۱۳,۶۷۷	۹۵.۴	۲۴	۷۳۷,۳۹۸	۶۷.۴	۳.۳

ماخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۵، قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

۸- منابع و مصارف اجرای هدفمندی یارانه‌ها

در ماده ۳۹ قانون برنامه ششم دولت مکلف به درج جدول منابع و مصارف اجرای هدفمندی یارانه‌ها در لوایح بودجه سنواتی شده است. در این راستا در قالب جدول بند الف تبصره ۱۴ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ مصارف چهارگانه وجوه حاصل از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها به ترتیب زیر مشخص شده است. قابل ذکر است، جدول مذکور بیانگر توجه دولت به اجرای بند ۴ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی می باشد.

جدول ۱۶- بند الف تبصره ۱۴ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

منابع	میلیارد ریال	مصارف	میلیارد ریال
خالص وجوه حاصل از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها	۳۷۰۰۰۰	پرداخت یارانه نقدی و غیرنقدی خانوارها	۲۳۰۰۰۰
		کاهش فقر مطلق در خانوارهای هدف از طریق افزایش پرداخت به خانوارهای مددجویان تحت حمایت کمیته امداد و سازمان بهزیستی	۷۰۰۰۰
		کمک به بخش سلامت- اجرای ماده ۴۶ قانون الحاقی ۲	۳۷۰۰۰
		یارانه نان و خرید تضمینی گندم	۳۳۰۰۰
-	۳۷۰۰۰۰	جمع	۳۷۰۰۰۰

ماخذ: بند الف تبصره ۱۴ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

۹- سایر نوآوری‌ها و تغییرات اعمال شده در تدوین لایحه

- در لایحه پیشنهادی بودجه سال آینده کشور به منظور شفافیت و انضباط بودجه ای اقداماتی همچون کاهش ردیف های متفرقه از ۳۳۷ به ۱۳۸ ردیف، حذف یا انتقال ۱۹۹ ردیف متفرقه به ذیل اعتبارات دستگاه های اجرایی یا استانی انجام شده است.
- حذف، انتقال یا ادغام ۴۵ ردیف جدول خلاصه بودجه دستگاه های اصلی و زیرمجموعه، ارائه اعتبارات هزینه‌ای به تفکیک هفت فصل هزینه‌ای، کاهش سهم اعتبارات متفرقه از ۲۰ درصد در سال ۱۳۹۶ به ۱۱/۸ درصد و دسته بندی و تفکیک موسسات کمک بگیر در قالب ماموریت ها و اهداف تشکیل آنها از دیگر اقداماتی بود که در لایحه بودجه ۱۳۹۷ به منظور شفافیت و انضباط انجام شده است.
- علاوه براین یکی از مطالبات استان‌ها، تمرکز بالای بودجه در مرکز بوده است؛ از این رو دولت، رویکرد حداکثری در تمرکززدایی از بودجه را اتخاذ کرد و سهم استان‌ها را در اعتبارات هزینه از ۴/۳ درصد در سال ۱۳۹۶ به ۲۴/۳ درصد در سال ۱۳۹۷ افزایش یافته است.
- همچنین سهم استان‌ها در اعتبارات سرمایه ای به حدود ۳۰ درصد در سال ۱۳۹۷ افزایش یافت و ۸۶۸ طرح ملی به عنوان تملک دارایی های سرمایه ای استانی شناخته شده است.
- در جدول کلان پیوست شماره (۱) لایحه و سایر جداول مرتبط برای اولین بار مصارف اختصاصی دستگاه‌های اجرایی به دو قسمت هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تقسیم شده است. بدین ترتیب مجوز میزان استفاده هر دستگاه اجرایی از درآمدهای اختصاصی در هزینه‌های جاری و طرح‌های عمرانی مشخص می‌باشد که این امر باعث شفافیت در نحوه هزینه‌کرد منابع می‌شود و از طرف دیگر قابلیت نظارت و پیگیری عملکرد دستگاه‌ها را افزایش می‌دهد. قابل ذکر است، دستگاه‌های اجرایی در سطح کلان باید ۲۳ درصد از مصارف اختصاصی خود را به طرح‌های عمرانی اختصاص دهند.
- در جداول مربوط به مصارف، اعتبارات هزینه‌ای و سرمایه‌ای بر حسب هزینه‌های عمومی، متفرقه و اختصاصی تقسیم شده است، در حالی که در سال‌های قبل مصارف به ملی و استانی تقسیم شده بود. ضمناً در این جدول ارقام مصوب سال ۱۳۹۶ و عملکرد سال ۱۳۹۵ نیز درج شده است. این اطلاعات در جدول شماره (۶) بودجه سال‌های قبل وجود نداشت. این امر منجر به شفافیت بودجه شده و انضباط مالی بیشتری را به دنبال خواهد داشت.

- جدول شماره (۷) مربوط به اعتبارات دستگاه‌های اجرایی است که مانند جدول شماره (۶) با سرفصل‌های هزینه‌ای، متفرقه و اختصاصی ارائه شده است. ذیل این جدول نیز دو جدول با شماره‌های (۷-۱) و (۷-۲) اضافه گردیده است.
- در سال‌های قبل اعتبارات متفرقه در جدول شماره (۹) ارائه می‌شد که اعتبارات مذکور بر حسب این که مربوط به چه دستگاه اجرایی در سطح ملی یا استانی می‌باشد، به جدول (۷) یا (۱۰) منتقل شده است و این انتقالات در جداول شماره (۷-۲) و (۱۰-۲) ارائه شده است.
- جدول شماره (۱۰) مربوط به منابع و مصارف استانی می‌باشد که مشابه سرفصل‌های جداول (۶) و (۷) ارائه شده است. ذیل این جدول نیز دو جدول (۱۰-۲) و (۱۰-۳) اضافه شده که به ترتیب در خصوص اعتبارات متفرقه انتقالی به استان‌ها و درآمدهای اختصاصی به تفکیک هزینه‌ای و سرمایه‌ای می‌باشد.

بخش سوم

میان‌احمالی آثار اقتصادی کلان

لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

یکی از محورهای کلیدی در تدوین و تنظیم لایحه بودجه، پیش‌بینی آثار منابع و مصارف لایحه بودجه کل کشور بر شاخص‌های کلیدی کلان اقتصادی است. در تدوین لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور همانند سنوات قبل، این آثار مورد بررسی قرار گرفت که پیش‌بینی متغیرهای کلیدی اقتصاد کلان در جدول ذریبط ارائه شده است. در این جا، با توجه به عملکرد متغیرهای اقتصاد کلان کشور در سال‌های گذشته و همچنین با توجه به تصویر پیش‌بینی عملکرد بودجه سال ۱۳۹۶ و در نظر گرفتن برخی مفروضات لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، تصویری از وضعیت اقتصاد کلان کشور در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ ارائه می‌شود. در این بررسی، مفروضات بودجه و متغیرهایی نظیر قیمت نفت، صادرات نفت، سهم صندوق توسعه ملی، نرخ‌های مالیاتی، نرخ تعرفه، به‌صورت برون‌زا در نظر گرفته شده اند که به دو گروه برون‌زای سیاستی (در اختیار سیاست‌گذار مانند نرخ تعرفه و سهم صندوق توسعه ملی) و برون‌زای غیرسیاستی و غیرقابل کنترل مانند قیمت نفت خام طبقه بندی می‌شوند. با اهتمام به رعایت انضباط مالی و کنترل رشد نقدینگی، آثار کلان اقتصادی به شرح متغیرهای مندرج در جدول شماره ۱۷ برآورد شده است.

مطابق اعداد مندرج در این جدول و مفروضات بودجه‌ای پیش‌بینی می‌گردد در سال ۱۳۹۷ در صورت تثبیت شرایط اقتصادی-اجتماعی کشور، رشد اقتصادی حدود ۵.۵ درصد و رشد اقتصادی با نفت نیز بالغ بر ۵.۸ درصد، شود. همچنین انتظار است که در سال ۱۳۹۷ بر اساس پایه آماری مرکز آمار ایران، تورم در سطح ۹.۱ درصد تثبیت شده و نرخ بیکاری به حدود ۱۱.۳ درصد کاهش یابد.

همانطور که اشاره شد، تحقق اهداف و دستیابی به ارقام بودجه سال ۱۳۹۷ با ادامه عزم دولت برای ثبات وضعیت کلان اقتصادی، کنترل نقدینگی و تداوم سیاست‌های مناسب مالی، پولی، ارزی و تجاری است. بنابراین، ضمن اعمال سیاست‌هایی از جمله کنترل نرخ تورم و نرخ بیکاری، اعمال سیاست ارزی مناسب، ایجاد ثبات در بازار ارز، که منجر به کاهش انتظارات تورمی و در نتیجه کاهش تورم شود، سیاست‌های مهمی نظیر اصلاحات ساختاری در بودجه، ارتقای تولید و ایجاد اشتغال، عدالت اجتماعی و اولویت‌های برنامه‌ای در بودجه سال آینده است.

قابل ذکر است در صورت افزایش قیمت نفت از ۵۵ دلار به ۶۰ دلار، منابع حاصل از آن (۸۸.۶ هزار میلیارد ریال) برای طرح‌های وزارت نیرو، وزارت جهاد کشاورزی، محیط زیست، حمل و نقل، آب و فاضلاب و حمایت از سرمایه گذاری، تولید و اشتغال (هزینه ای)، توزیع خواهد شد.^۱

جدول ۱۷- آثار اقتصادی کلان لایحه بودجه عمومی سال ۱۳۹۷

۱۳۹۷		۱۳۹۶	عملکرد			عنوان
با قیمت نفت ۶۰ دلار و با احتساب ppp	با قیمت نفت ۵۵ دلار و با احتساب ^۲ ppp	برآورد	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	
۵.۷	۵.۵	۵	۱۲.۵	-۱.۶	۳.۲	رشد تولید ناخالص داخلی
۶	۵.۸	۵.۴	۶.۴	-۰.۳	۴.۲	رشد تولید ناخالص داخلی بدون نفت
۹	۹.۱	۸.۹	۶.۸	۱۱.۳	۱۴.۸	نرخ تورم (پایه مرکز آمار ایران)
۱۱.۲	۱۱.۳	۱۲.۱	۱۲.۴	۱۱	۱۰.۶	نرخ بیکاری (پایه مرکز آمار ایران)

ماخذ: امور اقتصاد کلان - سازمان برنامه و بودجه

توضیح: در محاسبات، پیش بینی استفاده از منابع صندوق توسعه ملی لحاظ شده است. در ضمن نتایج بدون توجه به اصلاح قیمت حاملهای انرژی و بازتوزیع منابع حاصل از آن است.

۱- تهیه و تنظیم توسط امور اقتصاد کلان - سازمان برنامه و بودجه

۲- مشارکت عمومی و خصوصی

منابع

- قانون برنامه ششم توسعه و قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه
- لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور
- قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور
- قانون بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور
- گزارش تهیه شده توسط امور اقتصاد کلان در خصوص آثار اقتصادی کلان لایحه بودجه ۱۳۹۷

